

Wyrok z dnia 5 maja 1998 r.

II UKN 29/98

Naruszenie przez pracownika przepisów z zakresu ochrony życia i zdrowia, które nie było wyłączną przyczyną wypadku przy pracy oraz nie nastąpiło z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa, nie uzasadnia pozbawienia go świadczeń określonych ustawą z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Teresa Romer (sprawozdawca), Stefania Szymańska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 5 maja 1998 r. sprawy z wniosku Andrzeja K. przeciwko Kopalni Węgla Kamiennego „P.-K.” S.A. w S. o odszkodowanie i sprostowanie protokołu powypadkowego, na skutek kasacji pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 28 sierpnia 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Powód Andrzej K. wnosił o sprostowanie protokołu powypadkowego z dnia 31 maja 1995 r. poprzez uznanie, że nie przyczynił się do wypadku oraz zasądzenie od pozwanej Kopalni Węgla Kamiennego „P.-K.” Spółka Akcyjna w S. jednorazowego odszkodowania z tytułu następstw wypadku przy pracy, który spowodował uszczerbek na zdrowiu.

Strona pozwana wniosła o oddalenie roszczeń z tego względu, iż powód naruszył przepisy dotyczące ochrony życia i zdrowia, nie zachował właściwych zasad technologicznych i bhp oraz zataił występującą u niego chorobę wibracyjną, która mogła mieć wpływ na zaistnienie wypadku.

Pozwana nie kwestionowała wysokości stwierdzonego uszczerbku na zdrowiu powoda i związku tego uszczerbku z wypadkiem przy pracy w dniu 27 maja 1995 r.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Sosnowcu wyrokiem z dnia 8 kwietnia 1997 r. zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 12.912 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 października 1995 r. do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie oddalił powództwo. W uzasadnieniu Sąd zauważył, że w związku z tym, iż powód naruszył przepisy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, żądanie pozwu o ustalenie, że powód nie przyczynił się w ogóle do powstania wypadku oraz sprostowania w tym zakresie protokołu powypadkowego musiało ulec oddaleniu jako bezzasadne. Sąd uznał jednak, że zgodnie z treścią art. 8 ustawy wypadkowej powodowi nie można przypisać rażącego niedbalstwa w spowodowaniu wypadku.

Powyższy wyrok pozwany zaskarżył apelacją zarzucając naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie oraz sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału i wniósł o uchylenie wyroku.

Wyrokiem z dnia 28 sierpnia 1997 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach oddalił apelację, uznając że zachowanie powoda nie było wyłączną przyczyną wypadku, co skutkuje pełną odpowiedzialnością pracodawcy w zakresie świadczeń określonych w ustawie wypadkowej.

Od wyroku Sądu Wojewódzkiego strona pozwana złożyła kasację zarzucając naruszenie prawa materialnego - przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144) i wniósła o uchylenie wyroku Sądu Wojewódzkiego w Katowicach oraz poprzedzającego wyroku Sądu Rejonowego w Sosnowcu z dnia 8 kwietnia 1997 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji.

W odpowiedzi na kasację powód wniósł o jej oddalenie. Wyjaśnił, że nie zachodzi przytoczona przez pozwanego podstawa kasacji (art. 393¹ pkt 1 KPC), gdyż Sądy obu instancji prawidłowo zastosowały obowiązujące przepisy prawa materialnego do wyczerpująco ustalonego stanu faktycznego sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Pozostaje poza sporem, że powód podczas zatrudnienia w pozwanej Kopalni uległ w dniu 27 maja 1995 r. zbiorowemu wypadkowi przy pracy w rozumieniu art. 6

ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.).

W następstwie tego wypadku doznał 80% uszczerbku na zdrowiu i został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy. Pozwana Kopalnia odmówiła wypłaty jednorazowego odszkodowania wychodząc z założenia, że powód przyczynił się do wypadku nieumyślnie nie przestrzegając technologii i nie używając ochrony osobistej. Wypadek polegał na tym, że w lampiarni, gdzie powód był zatrudniony, przy obsłudze i konserwacji lamp górniczych doszło do wybuchu roztworu wodorotlenku potasu, który to roztwór powód wraz z drugim pracownikiem przygotowywali w celu wymiany elektrolitu w lampach górniczych.

Sąd Najwyższy zauważa, że już odmowa wypłaty powodowi jednorazowego odszkodowania na podstawie protokołu powypadkowego pozostawała w ewidentnej sprzeczności z treścią art. 8 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Przepis ten zezwala na pozbawienie świadczeń określonych w ustawie tylko takiego pracownika, którego zachowanie polegające na udowodnionym przez zakład pracy, naruszeniu przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia spowodowanym przez niego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, stało się wyłączną przyczyną wypadku. Skoro w protokole powypadkowym nie zarzucono powodowi takiego zachowania, które stało się wyłączną przyczyną wypadku - pozwana nie była upoważniona do odmowy wypłaty stosownego odszkodowania.

Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że stwierdzenie to zawarte w protokole powypadkowym nie mogło mieć wpływu na pozbawienie powoda odszkodowania i dlatego powództwo o sprostowanie protokołu oddalił. Sąd ten przeprowadził bardzo wnikliwie i wyczerpujące postępowanie dowodowe dla wyjaśnienia czy istnieją podstawy do pozbawienia Andrzeja K. odszkodowania za następstwa wypadku na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Prócz zeznań świadków Sąd Rejonowy dysponował protokołem Państwowej Inspekcji Pracy, z którego wynikało, że w miejscu, w którym doszło do wypadku stwierdzono szereg nieprawidłowości, których usunięcie wskazano w nakazie z dnia 10 września 1993 r. z terminem wykonania do dnia 30 września 1993 r. Polecenie to nie zostało zrealizowane przez pozwaną do dnia wypadku. Ponadto Sąd Pracy dysponował aktami sprawy Sądu Rejonowego w Sosnowcu [...]. W sprawie tej zapadł wyrok skazujący Stefana M. - kierownika lampiarni - przełożonego powoda, za to, że w dniu 27

maja 1995 r. nie dopełnił obowiązku czuwania nad bezpieczeństwem i higieną pracy, dopuścił do wykonywania przez powoda prac związanych z produkcją ługu potasowego w sposób niezgodny z instrukcją, bez posiadania przez niego wymaganego przepisami bhp sprzętu ochrony osobistej. W ten sposób Stefan M. doprowadził do powstania gwałtownej reakcji chemicznej, wskutek której powód doznał poparzenia obu oczu i tułowia, które spowodowało u niego ciężkie kalectwo. Z materiału dowodowego Sąd Rejonowy wyprowadził prawidłowe wnioski co do tego, że powodowi nie można przypisać rażącego niedbalstwa będącego wyłączną przyczyną wypadku. Sąd Wojewódzki, który zaskarżonym wyrokiem oddalił apelację podzielił ustalenia i wnioski Sądu Rejonowego.

Sąd drugiej instancji przytoczył wszystkie przesłanki przewidziane w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. prowadzące do możliwości zwolnienia pracodawcy od odpowiedzialności za następstwa wypadku przy pracy: naruszenie przez pracownika przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, jego winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa przy takim naruszeniu, wyłączności wpływu zachowania pracownika na zaistnienie wypadku przy pracy.

Odpowiadając na zarzut apelacji, Sąd Wojewódzki podkreślił, że nie można pozbawić pracownika prawa do świadczeń z ustawy wypadkowej wówczas, gdy zaniedbał on sam pewne obowiązki w zakresie dotyczącym ochrony zdrowia i życia lecz zaniedbanie to nie było wyłączną przyczyną wypadku. Wyłączność ta, zgodnie z poglądami doktryny oznacza, że pracodawca w żaden sposób nie przyczynił się do wypadku. Całkowicie bezprzedmiotowe i nie mające związku ze sprawą są wywody kasacji dotyczące zdrowia powoda.

Wobec treści wyroku Sądu Wojewódzkiego, który podzielił ustalenia i wywody Sądu pierwszej instancji, zarzuty kasacji także co do naruszenia art. 8 ustawy wypadkowej są bezpodstawne. Sądy obu instancji prawidłowo zinterpretowały przepis art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Jak już wspomniano, treść protokołu powypadkowego sporządzonego przez stronę pozwaną, była wystarczająca do wypłacenia powodowi jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu jakiego doznał w wyniku wypadku przy pracy.

Wyrok skazujący bezpośredniego przełożonego wnioskodawcę Stefana M. za czyn z art. 191 §1 KK i art. 155 §1 pkt 2 KK za to, że wskutek niedopełnienia wyni-

kających z zakresu jego obowiązków czynności w ramach czuwania nad bezpieczeństwem i higieną pracy oraz dopuszczenia do prac związanych z produkcją ługu potasowego pracownika (powoda) nie posiadającego wymaganego przepisami bhp sprzętu ochrony osobistej, doprowadził do gwałtownej reakcji chemicznej, która spowodowała u Andrzeja K. ciężkie kalectwo, w sposób jednoznaczny wykluczał przyjęcie, że do wypadku doszło wyłącznie wskutek tego, iż powód w sposób umyślny lub wskutek rażącego niedbalstwa naruszył przepisy dotyczące ochrony życia i zdrowia.

Sąd Rejonowy dołożył jeszcze dodatkowych starań dla wyjaśnienia przebiegu wypadku i prawidłowo ustalił, że zachowaniu powoda nie można przypisać cech wyłączających jego prawo do świadczeń przewidzianych w ustawie wypadkowej. Te słuszne ustalenia i wywody podzielił Sąd Wojewódzki.

Kasacja błędnie interpretuje treść art. 8 ustawy wypadkowej koncentrując swoje zarzuty na przypisaniu zachowaniu powoda cech niedbalstwa. Dla pozbawienia pracownika, który uległ wypadkowi przy pracy, świadczeń przewidzianych ustawą z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (art. 8 ust. 1 tej ustawy) nie jest wystarczające udowodnienie przez pracodawcę, iż zaniedbał on przepisy dotyczące ochrony życia i zdrowia. Pracodawca musi ponadto udowodnić, że zaniedbanie to miało charakter rażący lub nastąpiło umyślnie oraz że takie zachowanie pracownika było wyłączną przyczyną wypadku. Przy braku udowodnienia wystąpienia łącznego tych trzech elementów pracownik nie może być pozbawiony świadczeń przewidzianych ustawą wypadkową. Powodowi wykazano jedynie zaniedbanie w zakresie odzieży roboczej, które nie może być uznane za przyczynę uzasadniającą pozbawienie go świadczeń zgodnie z przepisem art. 8 ustawy wypadkowej.

Dlatego też Sąd Najwyższy uznał, że kasacja nie ma uzasadnionych podstaw i na mocy art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====